

Fra tidsskriftet *Minerva*, redigeret af Christian Molbech, 4. årgang, 1815, s. 1 - 32

Noget om den danske Billedhugger i Rom: Albert Thorvaldsen

af Frederike Brun, født Münter.

Fru Baronesse Caroline von Humboldt tilegnet.

(Efter Forfatterindens Haandskrift oversat af Udgiveren.)

[Forfatterinden begynder med at klage over de urolige tider, hun lever i – det er Napoleonskrigenes tid – men glæder sig over, at *kunsten* ikke har taget skade af uroen. Hun opregner flere kunstarter og ender med skulptur-kunst; navnene, hun nævner, er alle billedhuggere på forskellig måde.]

Det synes altsaa virkelig, at Rystelser, selv de ubehagelige, (thi i det Hele var Revolutionen og det hele Revolutionsvæsen en forhaadt Sag for alle Kunstnere, undtagen for saavidt som det gav dem Stof til Carricaturer) at alle Slags Trængsler, ja selv Nød, ere til mindre Hinder for Konstens Udvikling, end Stilstand, Hensynken i det Almindelige, i det Vedtagne Hylding.

Billedhuggerkonsten havde, om end kun hist og her og næsten ubemærket, gjort Begyndelsen, som den af de skønne Konster, der, næst Architecturen, er den simpleste, den strengest betingede. *Wiedewelt* og *Sergel* i Norden, *Danneker*, *Trippel*, *Scheffauer* og andre i Tydskland vendte tilbage til alvorligt Studium af det Antike, til Naturen, og til den beskedne rolige Ynde. Konsten bragte atter de i Syden udviklede Spirer til Norden, under hvis konstfremmede Himmel de kun alt for ofte pleie at isne.

Noget sildigere, end de to førstnævnte nordiske Kunstnere, begyndte *Canova* at besiaele Marmoret (thi fra Begyndelsen af *leve* og *aande* hans Værker); og lidt efter lidt afkastende den gemene Naturefterlignings Svøb og Manerens Lænker, stræbte han uafladeligen mod det Høiere og Bedre med et Mod og en Taalmodighed, og med en Redelighed mod sig selv, hvorved den ædle Mand lige saa sikkert maa vinde alvorlige Beskueres Agtelse, som den indtagende Ynde, der omsvæver hans Værker, maa sikre ham deres kjerlighedsfulde Bifald. ¹⁵ Canovas Gallerie af Statuer fra hans egen Haand er Historien af Billedhuggerkonstens Opvaagnen og Opblomstring i Italien.

Men midt iblandt alle de venlige haabvækkende Stierne paa den romerske Konsthimmel, steg pludselig en Stjerne af første Størrelse frem paa Horizonten. – Fra det fjerne Nord straaede *Danmarks Thorvaldsen!* Og Følelsen, som det første Kunstværk, hvormed han offentlig fremtraadte, vakte, var forbauset Beundring!

Det var i Januar 1803, da jeg var Vidne til dette Phænomen, der mere syntes at tilhøre de skønneste Tider af den helleniske Kunst, end vor Tidsalder, og da jeg iagttog det Virkning paa Beskuerne. Allerede var Argonauter-Føreren *Jason* (nøiagtigen saa stor, som den belvederiske Apollo) i alle Kunstneres

Munde, da Thorvaldsen engang ved et Middagsmaaltid, hvor han i Almindelighed pleiede at samles med 30 til 40 Kunstnere, blev spurgt: "om han ikke kiendte den unge danske Kunstner, der havde frembragt denne herlige Statue?" – saaledes beskeden i Stilheds Skiød havde denne store Genius udfoldet sine Vinger.

[Frederikke Brun beskriver så *Bertel Thorvaldsens* liv og udvikling som kunstner, fra han i København går på Kunstakademiet og vinder akademiets store rejsepris, til han efter flere år i Rom må belave sig på at skulle vende hjem. Han møder i Rom en dansk forsker, *Zoëga*, der bliver hans vigtigste kritiker -]

Mod Slutningen af det andet Aar af hans Ophold i Rom begynder han endelig at modellere, at danne og at tilintetgiøre. *Georg Zoëga*, som aner hans Genie, og at han er kaldet til det Høieste, gaaer ikke lemfældig tilværks med ham, og eftergiver ham ingen af sine stregne antquarisk-artistiske Fordringer, hvilke endnu forhøiedes ved den ham egne fine Skønhedssands. Sandelig, vor unge Phidias havde i ham en ubestikkelig Dommer, der ikke bortgav en Haarsbrede, ikke en Kiortelfolde af Oldtidens Værdighed. "Dette havde de Gamle ikke gjort saaledes!" – lød ofte hans Dom, eller: "Saaledes gik ingen ærbar Qvinde klædt i Oldtiden, langt mindre en Gudinde!" da engang en Pallas af Thorvaldsen havde faaet et Foldekast i Klædningen mindre sømmeligt. – Og den unge, udseelig stolte Kunstner, i sin Kamp med Idealet, afhuggede Hoveder, sønderbrød Statuer, der allerede tidligen vilde have udmærket ham meget berømmeligt for den store Hob.

[...]

Men Aaret 1802 var forløbet; de 6 Aar, i hvilke han skulde nyde kongelig Understøttelse, vare forbi, og Thorvaldson havde ikke et Basrelief, ikke en Statue at sende hjem til Fædrelandet, til Vidnesbyrd om det, han var bleven!) Fattigere, og ¹⁴ tillige rigere, syntes vel aldrig nogen Skyldner i sine egne Øine. – Fattig i det udvortes, i Siælen en rig Fylde af guddommelige Konstskabninger! – Men da Nød, og den deraf udsprungne Drift engang vare bestemte til at sprænge hans Aandsfostres Svøb, (som Tilfældet var med hans første Basrelief) saa skete det ogsaa nu. – Hans *Jason* steg frem af Oldtidens Dyb, og traadte pludseligen hen for os, som en Aabenbaring fra Konstens skønneste Alder; og aldrig kan jeg glemme den salige Følelse, hvormed jeg opfyldtes ved Synet af dette høie Kunstværk: det stod atter, paa ny besialet

---

¹⁵) I Følge de af Professor *Baden* meddelte Efterretninger, indsendte Thorvaldsen 1798 til Academiet en Gruppe i gips, forestillende *Bacchus* og *Ariadne*, og Rothes Büste i Marmor. Ligeledes indsendte han 1799 nogle Copier, tilligemed Homers og Bernstorfs Büster i Marmor; og allerede den 22de April 1801 indberettede han til Academiet, at han havde modelleret en *Jason i naturlig Størrelse*, men som han af Mangel paa Formue ikke kunde lade forme. Af et andet Brev (6 August 1804) hvori han beretter, at have gennemgaaet en langvarig Sygdom, der havde standset hans Arbeide paa Jason, sees det, at dette Kunstværk først efter den Tid er blevet fuldendt. – Her kan endnu tilføies, at Thorvaldsen 1805 blev Medlem af Konstakademiet og udnævnt Professor i Modelskolen, og 1810 Ridder af Dannebrog. Overs.

for mig, hvad jeg troede for evig nedsunket i Fortids Skiød, det høie Helte-Ideal i al sin Enfoldighed, Kraft, Rolighed og Storhed! Jason har just nylied fældet den altid vaagne Drage, og gaaer os seiersæl i Møde; kun Sværdbæltet og hans Glavind beklæder ham, og den beskiermende Hielm omhvælver det dristige Hoved. Seierens Bytte, det gyldne Skind hænger over hans venstre Arm, og i den høire holder han Spydet. Han seer tilbage paa det fældede Udyr med høi Vrede. – Men tillad mig, dyrebare Veninde, hellere ganske ærlig at udskrive af min Dagbog det Indtryk, Thorvaldsens Jason gjorde paa mig ved det første Syn; thi endnu føler jeg det samme, naar jeg staaer foran denne herlige Konstskabning: "Rom den 28de Januar 1803. Jeg kommer tilbage fra Thorvaldsens *Jason!* Det er den sidst færdig blevene antike Statue! Helten skrider med let og kraftig Gang |¹⁵ forbi dig; det dreiede Hoved, med den høie og rene Form, paa den endnu af Vrede svulmende Hals, seer tilbage paa den fældede Drage; Haan, der svæver om Læberne, Blikkets Flamme, ere fortræffeligen udtrykte. Hielmen slutter tæt til den stolt hvælvede Pande. Kroppen, Skuldrene, Brystet, Ryggen svulme af Fylde og Ungdomskraft, uden at opsvulme over Skønhedens Jævnmaal. Arme, Been, Hænder og Fødder ere endnu ikke ganske udmødlerede, men allerede i Tegningen ere de fuldkomne. Man sammenligner uvilkaarligen med Achilles, Mars, Theseus. – Men *Jason* er ganske han selv; kun *beslægtet* med Apollo, og dog heller ikke mere end ved Slægtliighed. – For Heltebilledet stod den unge, gudbenaadede Konstner, med Taaer i Øinene, med Undseelsens ædle Rødme paa Kinderne – thi dette overordentlige Genie vil vanskeligen tilfredsstille sig selv; og medens vi først tause tabte os i Beskuelse, og derpaa høit beundrede, beskuede *han* det endnu uopnaaede Gudbillede i hans Siæl!" |¹⁶

¹⁵) Jeg troer det passende, her at anføre følgende Steder af den fortræffelige Konstkiender *Fernows* Skrift: Ueber den Bildhauer Canova, und desse Werke. Zürich 1806, S. 20: "Først efterat Canova ved en Mængde store Arbeider havde udbredt sin Roes i og uden for Italien, traadte en ny Medbeiler, *Thorvaldsen* fra Kiøbenhavn, inden for Skrankerne, og anmeldte sig paa en meget betydende Maade ved en 8 Fod høi *Jason*, der vakte almindelig Opmærksomhed paa den unge, hdtil aldeles ukjendte Konstner, og aftvang selv Canovas erklærede Beundrere den Tilstaaelse: at denne Jason er et af de ypperste Værker af den nyere Konst." S. 198. "At den moderne Konst kan opfylde disse Fordringer (at danne Gienstandens idealske Charakter efter den Klasse af Konstidealer, hvortil den hører, og hvorfor vi endnu have Mønstre i den gamle Konst, altsaa en Gud i guddommelig, en Helt i heroisk Charakter) har *Thorvaldsen* viist i sin *Jason*. Denne i Antikernes ægte Heltecharakter dannede Figur, er, som enhver Frembringelse af en skabende Indbildningskraft, ganske i Overensstemmelse med sig selv, og viser i en naturlig, levende Stilling Lemmernes konstmæssig skønne Modsætning, som frembringes ved en indtagende Afvexling af Bevægelse og Hvile i alle Figurens Dele, og ved den behagelige Anskuelse, som den fra alle Sider frembyder. Det til Siden vendte Hoved, giver i en ungdommelig skøn, kraft- og aandfuld Physiognomie Udtrykket af det dristige Mod; og Formerne ere aldeles ædle, kraftige og af den reneste Bestemthed. Naar Model sammenlignes med Model, er denne *Jason* af *Thorvaldsen*, som et Værk, der i Charakter og Stil svarer til sin Hensigt, i enhver Henseende langt at foretrække *Canovas Perseus*. Man seer desuden i den danske Konstners Jason hiin plastiske Sands, der

Nu var Knoppen frembrudt af dens Svøb – *Thorvaldsen* kjendte nu sig selv i alle Konstkienderes |¹⁷ og følede Konstvenners forbausede Beundring. Ogsaa hans strenge Ven *Zoega* tilsmilede ham Bifald, og glædede sig inderligen. Fra nu af flyede han fra den strenge Ungdomslærerinde, *Trangen*, og frit og let fremblomstrede de salige Skikkelser af den med Skønhed nærede Siæl, og ved den konstfærdige Haand. Ogsaa Tilfældet blev ham gunstigt. En rig Hollænder ved Navn *Hope* opholdt sig just den Tid i Rom; drevet af det almindelige Ry besøgte han *Thorvaldsen*, saae hans Jason (som endnu kun var i Gipsformen) og bestilte den strax i Marmor. Ædelmodig overlod han det til den beskedne Konstner, selv at vurdere sit Arbeide; og – om jeg ikke feiler – lagde han endog noget til den meget maadelige Priis.

[*Thorvaldsen* blev først færdig med *Jason* i 1828; *Hope* må have været en meget tålmodig mand. Men da bliver statuen også sendt til England; i 1917 blev den købt af *Thorvaldsens Museum* i København, hvor den nu står. – *Frederikke Brun* fortsætter sin artikel med at gøre rede for yderligere værker af *Thorvaldsen* og for mange af hans personlige forhold i Rom.]

griber Formens Væsen, hvilken vi forgieves søge i alle *Canovas* Værker, selv de heldigste." *Udg.*